שמא יטלנו בידו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים א"ל אביי יש לו בור בחצירו מאי איכא למימר א"ל גזירה בור בחצרו אטו בור ברשות הרבים התינח שבת ביו"ט מאי איכא למימר גזרו יו"ט אטו שבת ומי גזרינן והא תנן ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין ואי איתא נגזור השקה אטו הטבלה ותסברא אי אית ליה מים יפים הני למה לי למעבד להו השקה אלא דלית ליה וכיון דלית ליה מוהר זהיר בהו איתיביה [א]מדלין בדלי טמא והוא טהור ואי איתא נגזור דלמא אתי לאטבוליה בעיניה שאני התם מתוך שלא הותרה לו אלא ע"י דליו זכור הוא איתיביה [ב]כלי שנטמא מעיו"ט אין מטבילין אותו ביו"ט ביו"ט מטבילין אותו ביום טוב ואם איתא נגזור דיום טוב אטו דערב יום טוב טומאה ביום טוב מלתא דלא שכיחא היא [ה]ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן איתיביה [ג]כלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו ביום טוב [ג]בולד הטומאה מטבילין אותו ביום טוב ואם איתא נגזור הא אטו הא ולד הטומאה היכי משכחת לה גבי כהנים [ג]כהנים זריזין הם ת"ש דאמר רב חייא בר אשי אמר רב [י]נדה שאין לה בגדים מערמת וטובלת בבגדיה ואם איתא נגזור דלמא אתי לאטבולי בעינייהו שאני התם מתוך שלא הותרה לה אלא על ידי מלבוש זכורה היא רב יוסף אמר גזרה משום סחיטה אמר ליה אביי תינח כלים דבני סחיטה נינהו כלים דלאו בני סחיטה נינהו מאי איכא למימר א"ל גזרה הני אטו הני איתיביה כל הני תיובתא ושני ליה כדשנינן רב ביבי אמר [ה]גזרה שמא ישהא תניא כוותיה דרב ביבי כלי שנטמא מערב יום טוב אין מטבילין אותו ביום טוב גזרה שמא ישהא רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי אי הכי אדם נמי [ז]אדם °נראה כמיקר הא תינח מים יפים מים רעים מאי איכא למימר אמר רב נחמן בר יצחק פעמים שאדם בא בשרב

בשרב

ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים. ממקומו על המקוה: ומי גזרינן. ומי אמור רבנן כולי האי כהן תקנתא לטבילת כלים למגזר התירא אטו איסורא וגזרה לגזרה: ותסברא. דהא קושיא היא: מוהר וזהיר בהו. שלא יטמאו וכיון דזהיר בהו הויא להו טומאתן מלתא דלא שכיחא ולא גזרו בה רבנן: מדלין. מים: בדלי טמא והוא טהור. מאליו. והא לא דמי למטביל כלי ע"ג מימיו דמתני' דאסור דהתם כל עצמו לא בא אלא לטהר בין מים בין כלי הלכך מוכחא מילתא דטבילה וטעמא דטבילה אסורה משום דנראה כמתקן כלי והאי מחזי אבל הכא אין הכל יודעים שהדלי טמא והרואה אומר לשאוב מים הללו היה צריך: נגזור דלמא אתי לאטבוליה בעיניה. בלא שאיבת מים: מתוך שלא הותרה לו. טבילה זו אלא ע"י דליו בשאיבתו שאין כן דרך שאר טבילות: זכור הוא. שהטבילה אסורה בי"ט: כלי שנטמא מערב י"ט. ובאב הטומאה כדלקמן: אין מטבילין אותו בי"ט. הואיל והיה לו להטבילו מבעוד יום: בי"ט מטבילין אותו בי"ט. וישתמש בו היום חולין שאין צריכין הערב שמש: דלא שכיחא. שהרי הכל מטהרין ברגל וכל שכן שזהירין מלהטמא: כלי שנטמא באב הטומאה. מערב י"ט כדלעיל: אין מטבילין אותו בי"ט. דכיון דטמא מן התורה הוה ליה כמתקן: בולד הטומאה. אין כאן תקון דמדאורייתא טהור מעליא הוא שאין כלי טמא אלא באב הטומאה כדתניא [ט]בהכל שוחטין (דף כה.) אוכל ומשקה מטמאין מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס משום דהוה ליה ולד הטומאה שמה שבתוכו אין מיטמא מחמת השרץ אלא מחמת אויר כלי. יש מפרשים כלי שנטמא באב הטומאה אפילו נטמא בי"ט אין מטבילין אותו בי"ט וטעמא משום דבעי הערב שמש דטומאה דאורייתא צריכה הערב שמש הלכך הואיל ואינו ראוי היום לתשמיש לא יטבילנו וקשיא לי הרי ראוי להשתמש בו חולין שאין הערב שמש אלא לתרומה וקדשים כדתנן טבל ועלה אוכל במעשר העריב שמשו אוכל[י] בקדשים (נגעים פרק יד מ"ג[י]): ולד הטומאה היכי משכחת לה. מי הוא הצריך להטבילו אינו אלא כהן דהא ולד הטומאה ראשון וכלי שנטמא בו שני ומותר לחולין שאין שני עושה שלישי בחולין וא"צ להטבילו אלא לתרומה: זריזין הן. ולא אתו למשרי דאב הטומאה. אי נמי זריזין מלבא טומאה לכליהן והויא מלתא דלא שכיחא: שאין לה בגדים. טהורים להחליף וללבוש אחר טבילתה והיום י"ט ואינה יכולה להטביל את אלו שעליה: מערמת וטובלת. כשהיא לבושה וסלקא לה טבילה אף לכלים ולא מוכחא מלתא שהיא מתקנת לטבילת עצמה נכנסה ואדם מותר לטבול כב"ה דנראה כמיקר כדלקמן: רב יוסף אמר. טעמא דמתני' דטבילת כלים בשבת וי"ט אסירא משום סחיטת בגדים שאף הן בכלל כלים: שמא ישהא. אי שרית ליה לאטבולינהו בי"ט משהי להו עד י"ט שהוא פנוי ואתי בהו בתוך כך לידי תקלה להשתמש בהן תרומה: רבא אמר. טעמא דמתני' מפני שנראה כמתקן כלי ודמיא לתקנת מלאכה וגזור עלה מדרבנן: הינח מים יפין. שדרך לרחוץ בהן:

בשרב

שמא יעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים. תימה אמאי לא קאמר שמא יוליכנו מרשות היחיד לרשות הרבים וי"ל שיש היכרא כפתח ונגפופי המלך[ח]:

גזרה י"ט אטו שבת. ולא הוי גזרה לגזרה די"ט ושבת אחת היא: נגזור השקה אטו הטבלה. וקשה לפרוך נגזור משום שמא יעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים להשיקן וי"ל דגבי הטבלת כלי צריך למגזר שמא יעבירנו לפי שלהוט להטבילו אבל בהשקת מים אין להוט כל כך להשיקן דאפשר במים אחרים וכן בסמוך בולד הטומאה לא פריך נגזור שמא יעבירנו לפי שאינו להוט כל כך להטבילו כיון דליכא אלא טומאה דרבנן:

מדלין בדלי טמא והוא טהור. מאליו תימה דבמתניתין אמר אין מטבילין כלי על גבי מימיו לטהרו וי"ל דהתם מיירי שהוא מלא מים ויש בו הוכחה דלאטבולי קבעי ואסור להטביל כלי דמחזי כמתקן אבל הכא אין הכל יודעין שהדלי טמא וא"כ הרואה יהא סבור דלשאוב הוא צריך:

כלי שנטמא באב הטומאה אין מטבילין אותו בולד הטומאה מטבילין אותו וכו'. פירש רש"י דמיירי שנטמא מערב י"ט דאי בי"ט אפילו באב הטומאה מטבילין אותו והא דאמרינן לעיל מערב י"ט אין מטבילין אותו בי"ט מיירי שנטמא באב הטומאה וטעמא דאב הטומאה אין מטבילין אותו משום דטומאה דאורייתא היא דנראה כמתקן אבל בטומאה שנטמא במשקין אינו טמא כי אם מדרבנן ולא מחזי כמתקן ועוד פירש פירוש אחר דמיירי שנטמא בי"ט עצמו ובאב הטומאה ומ"מ אין מטבילין אותו בי"ט הואיל וצריך הערב שמש ואין מטבילין לצורך חול אבל בולד הטומאה אינו צריך הערב שמש ומטבילין אותו בי"ט והא דאמרינן נטמא ביום טוב מטבילין אותו בי"ט מיירי שנטמא בולד הטומאה ולא נהירא ליה לרש"י דאכתי מ"מ הרי ראוי להשתמש בו חולין שאינו צריך הערב שמש אלא תרומה והר"י פי' דניחא לפי המסקנא דאיירי בתרומה דשם צריך הערב שמש ואינו נראה להר"ר יצחק דאטו פסיקא ליה דכהנים לית להו חולין ומיהו קשה היאך הוא מותר להטביל כלי שנטמא בולד הטומאה דאם רוצה להשתמש בחולין ובמעשר א"צ טבילה ואי משום תרומה הא בעי הערב שמש וא"כ לצורך חול הוא מטביל ויש לומר דלפירוש אחר שפירש רש"י ניחא דבטבילה דרבנן כמו זו לא בעיא הערב שמש [ט]כדתנן במסכת פרה (פי"א משנה ה) כל הטעון ביאת מים מדברי חכמים לאחר ביאתו מותר בכולן:

היכי משכחת לה בכהנים. וא"ת בישראל נמי משכחת לה דכל הפוסל תרומה מטמא משקין להיות תחלה וי"ל דמיירי בכלי שאינו ראוי להשתמש בתוכו מים כגון כלי מנוקב:

מערמת וטובלת בבגדיה. תימה היינו שרייה ושרייה אסורה מפני שהוא מכבס ומלבן דאמרי' שרייתו זו היא כבוסו וי"ל דהואיל דהוי דרך טינוף שרי ותדע דהאיך אנו מנגבים ידינו במפה בשבת הא הוי שרייה ואסור מפני שהוא מכבס ומלבן אלא כיון דהוי דרך טינוף שרי הכא נמי ניחא הכי[י]: גזרה שמא ישהא. פי' עד י"ט שהוא פנוי ויבא לידי תקלה להשתמש בהן תרומה אבל אדם אין משהא עצמו מלטבול ועוד לא שייך למיחש לידי תקלה כל כך:

הדר

מסורת הש"ס

א) [עירובין סג: וש"נ], ב) [תוספ' פ"ג], ג) [שבת כ. וש"נ], ד) [שם נג:], ה) [שבת קלח:], ו) [אוכל בתרומה הגיה כפרתו אוכל], ז) [עי' ברש"ם בהג"ה], ח) [ועי' תוס' ר"ה כט: ד"ה שמא ובסוכה מג. ד"ה ויעבירנו ובמגילה ד: ד"ה ויעבירנה], ט) [ועי' תוס' חגיגה כ' כא.], י) [ועי' תוס' שבת קיא. ד"ה הלוי ותוי' זבחים לג. ד"ה מקמהן],

גליון הש"ס

גמ' נראה כמיקר. עיין יבמות דף מ"ו ע"ב תוס' ד"ה תקוני גברא:

מוסף רש"י

ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים. הוא הדין דמצי למימר ויוציא מרה"י לרה"ר, אלא שברוב מקומות ועניים אמרינן יש חיוב להעברה ד"א ואין חיוב להוצאה, כגון אם היה מונח בכרמלית או בקרפף או בגינה דאין כאן איסור הוצאה דאורייתא ויש כאן איסור העברה ברה"ר, או הגביהו על מנת ליטלו ולא להוציאו ונמלך להוציאו פטור משום הוצאה, אם לא עמד לפוש בינתים כדאמרינן במסכת שבת (סוכה מג.). כהנים זריזין הם. שכולם היו בני תורה וחרדים וזכרים (שבת כ.) בקיאים הם בכל, דכתיב בהן (דברים לג) יורו משפטיך ליעקב (שם קיד:) או: דכיון דנכנס לעבודה בידוע שלמדוהו הלכות קודש (עירובין קג.). אדם נראה כמיקר. ואין נראה כמתקן עצמו (שבת יח.).

רבינו חננאל

אמר רבה אפילו מי שיש לו בור בחצרו, גזרינן שלא יטבילן לכליו בחצרו, גזרה שמא יטלם בחצר אחרת מי שאין לו בור בחצרו [ו]יעבירם ברה"ר, וגזרינן נמי יו"ט להטביל הכלים אטו שבת. ומתמהינן ומי גזרינן והתנן ושוין שמשיקין את המים. פירוש משקיעין כלי אבן זה שיש בתוכו מים מתוקים שנטמאו, משקיעין אותן במקוה הכלי כולו, ובלבד שלא יצופו (מן) [מי] המקוה על הכלי, אלא יהיה משוקע במלאו בכלי אבן לטהר אותן המים. אבל לא מטבילין, שיצופו המים ויעלו למעלה מן הכלי, כדי שיהא הכלי ומימיו משוקעין במים, אלא הכלי כולו צריך להיות משוקע במים, ויהיו המים הטמאים שבתוך הכלי משיקין עם מי המקוה. ואי גזרינן נגזור השקה אטו הטבלה, ונאמר הרואה שמשיקן יטביל. ודחינן טומאת המים היפין בזמן שאין לו זולתם מיזהר וזהיר

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"ד מהל' י"ט הל' יח [טוש"ע א"ח סי' תקכג סעי' ז בהג"ה]:
לז ב מיי' שם הל' יז:
לח ג ד מיי' שם הל' יח [ופ"א מהל' מקואות הל' ז טוש"ע י"ד סי' קלח סעי' מו]:
לט ה מיי' פ"ד מהל' י"ט הל' יח:

רבינו חננאל (המשך)

בהו, וטומאתם מלתא דלא שכיחא היא, ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. ולמה בכלי אבן, משום דלא מקבלי טומאה, כדקי"ל כלי גללים כלי אבנים כלי אדמה לא מקבלי טומאה, ופירשנוה בתחילת יומא. ומותבינן עליה מדלין בדלי טמא. [כמו] וגם דלה [דלהן] לנו. כלומר ממלאין בו מים מן הבור והוא טהור מאליו, כלומר אמאי לא גזרינן דלמא אתי לאטבולינהו. ודחינן מתוך שלא הותרה לו אלא ע"י מילוי, וזכור הוא שאסור להטבילו ולא אתי לאטבוליה. וכן כלי שנטמא ביו"ט מטבילין אותו ביו"ט, ולא גזרינן דלמא אתי לאטבולי כלי שנטמא מעיו"ט, מאי טעמא ביו"ט מוהר זהירי אינשי בכלים שלהן, וטומאת הכלים ביו"ט מלתא דלא שכיחא היא דהא זהירי בה, וכל מלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. ומותבינן עליה כלי שנטמא באב הטומאה כו'. ושנינן וולד הטומאה לא משכחת לה דצריך טבילה לטהוריה שלא יטמא אלא גבי כהנים דאכלי תרומה, ושני עושה שלישי, והן זריזין ולא אתי לאטבולי כלים שנטמאו באב הטומאה, אבל וולד הטומאה אינו מטמא, דאין שני עושה שלישי בחולין, ואי משתמשי בכלי שנגע בוולד הטומאה[א] שרי ליה דהא לא מטמא, כדקי"ל אין שני עושה שלישי בחולין. וכן נדה שאין לה בגדים ללבוש, מערמת ביו"ט וטובלת בבגדיה, ונמצאו בגדיה מיטהרין עמה. משנינן בה מתוך שלא היתרתה לה להטביל כליה אלא ע"י מלבוש זכורה היא, ולא אתיא לאטבולי בגדיה בפני עצמן. ורב יוסף אמר, מתני' גזירה משום סחיטה כו', ופשוטה היא. רב ביבי אמר גזירה שמא ישהא. פירוש כל כלים שנטמאו לו יאמר הנה ביו"ט שאין אני עושה מלאכה נטבילם, עכשיו טרוד אני במלאכתי, ונמצא משהא אותם ביו"ט. תניא כוותיה דרב ביבי כו'. רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי. פירוש אתמול לא היה יכול להשתמש בו. עכשיו ביו"ט משתמש בו, נמצא כאילו היום תיקנו. ואקשינן אי הכי אדם נמי נראה כמתקן עצמו, שאתמול היה טמא ועכשיו נטהר וניתקן. ושנינן אדם נראה כמיקר, פירוש כיורד במים להצטנן בהן ולא להיתקן כו'.

[א] תרומה שרינן ליה לאטבולי ביו"ט דהא כו' כנ"ל.